

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती
माननीय न्यायाधीश श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की
फैसला

संवत् २०६९ सालको पुनरावेदन नं. ०६९-CI-०९०१

मुद्दा : निषेधाज्ञा

जिल्ला धनुषा जनकपुर नगरपालिका वडा नं. १५ रामपुरमा बस्ने बाबाजी चौधरीको छोरा राजकिशोर चौधरी ----- १ } पुनरावेदक
 निवेदक

विरुद्ध

जिल्ला धनुषा रमदैया भवाडी गा.वि.स. वडा नं. ६ मा बस्ने विश्वनाथ साहको श्रीमती पानवती साह सुडी ----- १ }
 ऐ.ऐ. बस्ने निज पानवतीको सगोलको पति महादेव साहको छोरा विश्वनाथ साह ----- १ } प्रत्यर्थी
 ऐ.ऐ. बस्ने निज विश्वनाथ साहको सगोलको छोरा बिनोदकुमार साह ----- १ } विपक्षी
 ऐ.ऐ. बस्ने निज विश्वनाथ साहको सगोलको छोरा प्रदीपकुमार साह ----- १ }
 ऐ.ऐ. बस्ने निज विश्वनाथ साहको सगोलको छोरा अशोककुमार साह ----- १ }

न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ९ बमोजिम यस अदालतको क्षेत्राधिकार भित्र पर्ने प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त विवरण यस प्रकार छ :-

मेरो नाउँमा दर्ता रहेको जिल्ला धनुषा हरिहरपुर गा.वि.स. वडा नं. १(ग) कि.नं.६३९ को ०-२-११ जग्गा म निर्विवाद रुपमा भोगचलन गर्दै आएकोमा विपक्षीहरू समेतको जग्गा मेरो जग्गाको सन्धिसर्पनमा रहेको हुनाले विपक्षीहरूले घर बनाउनको लागि तपाईं आफ्नो जग्गा ०-०-१० धुर हामीहरूलाई बिक्री गर्नुस् भनी भनेकोमा म

आफ्नो जग्गा निजहरूलाई बिक्री गर्न इन्कार गरेको कारण विपक्षीहरूले मेरो जग्गामा भएको टाट, साग सब्जीको विरुवा र खपडाको घर समेत उखेली हटाई जबरजस्ती प्रवेश गरी ईट्टाको पर्खाल लगाउने तयार भई मेरो सम्पत्तिमाथिको अधिकारमा आघात पुग्न सक्ने आशंका देखिएकोले विपक्षीले मेरो स्वामित्वको उक्त जग्गामा हस्तक्षेप गर्न नपाउने गरी विपक्षीहरूको नाममा अन्तरिम आदेशसहितको निषेधाज्ञाको आदेशसमेत जारी गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको किशोर चौधरीले पुनरावेदन अदालत जनकपुरमा दायर गरेको निवेदन ।

यसमा के कसो भएको हो, निवेदन मागबमोजिमको आदेश किन जारी हुनु नपर्ने हो, आदेश जारी हुन नपर्ने कुनै आधार, कारण भए सो समेत खुलाई लिखित जवाफ पेश गर्नु साथै कि.नं. ६३९ को जग्गा निवेदकको नाममा दर्ता भै निजले मालपोत तिरेको देखिँदा प्रस्तुत निवेदनको अन्तिम टुङ्गो नलागेसम्म उक्त कि.नं. ६३९ को उक्त जग्गामा कुनै किसिमको हस्तक्षेप नगर्नु नगराउनु भनी विपक्षीहरूका नाममा अन्तरिम आदेश जारी गरी दिएको छ भनी पुनरावेदन अदालत जनकपुरबाट भएको आदेश ।

विपक्षीले देखाउनु भएको निवेदन उल्लेख गर्नु भएको जग्गा हालसम्म यथास्थितिमा कायम छ । निजले भनेबमोजिम उक्त जग्गामा टाटबार लगाई विपक्षीले नै भोगचलन गर्दै आउनु भएको छ । विपक्षीले दायर गरेको रिट निवेदनको सम्पूर्ण व्यहोरा सर्वथा भ्रूष्टा हो । विपक्षीको जग्गामा हामीहरूले हस्तक्षेप गरेका होइनौं, छैनौं । हामी आफ्नो स्वामित्वको कि.नं. ४४६ को क्षेत्रफलभित्र पक्की घरको निर्माण कार्य गरिरहेका छौं । आफ्नो हक, भोग र स्वामित्वमा रहेको जग्गा घर निर्माण गरिएको र निजको जग्गा खरीदका लागि बिक्री गर्न दवाव नदिएको हुँदा विपक्षीको रिट निवेदन खारेजभागी रहेकाले खारेज गरी न्याय प्रदान गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको विपक्षी पानवती साह सुडी समेतले संयुक्त रुपमा पुनरावेदन अदालत जनकपुरमा दायर गरेको लिखित जवाफ ।

निवेदकले जुन कार्य हुने आशंका देखाई निषेधाज्ञाको आदेश जारी गरी पाउँ भनी माग गरेको छ सो कार्य नै सम्पन्न भइसकेको परिप्रेक्ष्यमा निवेदन माग दावीबमोजिम निषेधाज्ञाको आदेश जारी गर्नुपर्ने अवस्थाको विद्यमानता नदेखिँदा प्रस्तुत निवेदन खारेज हुने ठहर्छ । साथै यस अदालतबाट मिति २०६८।१०।१५ मा जारी भएको अन्तरिम आदेश

समेत निष्क्रिय गरिदिएको छ भन्ने समेत व्यहोराको पुनरावेदन अदालत जनकपुरबाट मिति २०६८।१२।७ मा भएको आदेश ।

पुनरावेदन अदालत जनकपुरले विपक्षीहरूको भूट्टा लिखित जवाफलाई फैसलाको आधार बनाएको छ । विपक्षीहरू आफ्नो लिखित जवाफमा लेख्नु भएका सम्पूर्ण कुराहरू भूट्टा हुन् । मैले आफ्नो निवेदन दायर गरेका अवस्थासम्म विपक्षीले कुनै निर्माणको कार्य भएको थिएन । मेरो निवेदन खारेज गर्ने उद्देश्यले विपक्षीहरूले आफ्नो लिखित जवाफमा भूट्टा कुरा लेखेका हुन् । विपक्षीहरूको भूट्टा लिखित जवाफमा आधारमा मेरो निवेदन खारेज हुने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत जनकपुरको फैसला उल्टी गरी मेरो निवेदन मागबमोजिम इन्साफ गरीपाउँ भन्ने समेत व्यहोराको निवेदन राजकिशोर चौधरीले पुनरावेदन अदालत जनकपुर मार्फत् यस अदालतमा दायर गरेको पुनरावेदन पत्र ।

निर्णयतर्फ हेर्दा पुनरावेदक राजकिशोर चौधरीले पुनरावेदन अदालत जनकपुरले निवेदन खारेज हुने ठहर्‍याएको आदेश उल्टी गरी पाउँ भन्ने जिकीर लिएको देखिन्छ । यी पुनरावेदकले शुरु निवेदन दर्ता गराउँदा आफ्नो नाउँमा दर्ता रही भोगचलन गर्दै आएको कि.नं. ६३९ को ०-२-११ जग्गामध्ये केही जग्गा विपक्षीहरूले बिक्री गर्न दवाव दिएकोमा बिक्री गर्न अस्विकार गर्दा जोर जवरजस्तीसँग लिन्छौं घेरबार गछौं भनी भन्दै हिडेकोमा निज विपक्षीहरूले कुनै पनि समयमा मेरो हकभोग र बसोबास रहेको उक्त जग्गामा प्रवेश गर्ने तोडफोड गर्न सक्ने आशंका देखिएकोले निजहरूका नाउँमा निषेधाज्ञाको आदेश जारी गरी पाउँ भनी निवेदन माग लिएको देखिन्छ । कि.नं. ६३९ को जग्गाको वास्तविक धनी यी पुनरावेदक रहेको तथ्यमा मिसिल संलग्न जग्गाधनी प्रमाणपूर्जाको प्रतिलिपिबाट देखिन्छ । साथै उक्त जग्गा पुनरावेदकको रहे भएको तथ्य समेत प्रत्यर्थीले आफ्नो लिखित जवाफमा स्वीकार गरेको देखिँदा स्वामित्वका सम्बन्धमा विवाद भएको देखिएन ।

जहाँसम्म निवेदकको हकभोग र स्वामित्वको जग्गामा प्रत्यर्थीले अतिक्रमण गर्नसक्ने आशंका देखिएको छ भन्ने जिकीर छ सोतर्फ हेर्दा यी पुनरावेदकको नाउँमा रहेको कि.नं. ६३९ को जग्गा खरीद गर्न दवाव नदिएको तथा कुनै प्रकारको हस्तक्षेप समेत नगरेको, आफ्नो नाउँको कि.नं. ४४६ को जग्गामा प्रस्तुत मुद्दा पर्नु भन्दा पहिले नै आधा घर निर्माण गरिसकेका छौं भनी प्रत्यर्थीहरूले आफ्नो लिखित जवाफमा उल्लेख

गरेको पाइन्छ । प्रत्यर्थीले लिखित जवाफका साथ कि.नं. ४४६ मा आधी भाग घर निर्माण गरिसकेका छौं भनी निर्माणाधीन घरका तीन थान तस्वीर समेत साथै राखी पेश गरेको देखिन्छ । कि.नं. ४४६ प्रत्यर्थीहरूको रहेकोमा पनि विवाद देखिँदैन । निर्माण आरम्भ भएको घर निवेदकको कि.नं. ६३९ मा पर्दछ वा प्रत्यर्थीको कि.नं. ४४६ मा पर्दछ भन्ने कुरा सबूद प्रमाण बुझी निष्कर्षमा पुग्नु पर्ने विषय हो । निषेधाज्ञा मुद्दाबाट पनि जाँचबुझको क्रममा नक्सा हुन नसक्ने होइन । तर, घर निर्माणाधीन रहेको देखिएको र यसमा निवेदकको चुनौती नरहेको अवस्थामा आशंकाको स्थिति देखिएन । निषेधाज्ञा केवल आशंकाको स्थितिमा जारी हुने हो । आशंकाको चरण समाप्त भई नै सकेको अवस्थामा निवेदकले साधारण अधिकारक्षेत्र अन्तर्गतको उपयुक्त उपचार खोज्नु पर्ने हुन्छ । यस्तो अवस्थामा अदालतले सबूद प्रमाण बुझी उपयुक्त इन्साफ दिन सक्ने नै हुन्छ । निवेदकको कि.नं. ६३९ मा निर्माण नगर्न अन्तरिम आदेश जारी भएको छ । सो अन्तरिम आदेशको अवहेलना भयो भन्ने निवेदकको चुनौती छैन । यस निषेधाज्ञा मुद्दाको जरियाबाट जाँचबुझ गर्दा प्रत्यर्थीहरूले पेश गरेका तस्वीरका घर कि.नं. ६३९ मै बनिरहेको पाइए पनि निषेधाज्ञा मुद्दाबाट निवेदकलाई मद्दत गर्न सकिँदैन । प्रत्यर्थीले निजहरूका नाउँको कि.नं. ४४६ को जग्गामा घर निर्माण गर्न नपाउने भन्न मिल्दैन । यस्तो अवस्थामा यस मुद्दालाई अगाडि बढाई रहनु अदालतको बहुमूल्य श्रम, साधन, जनशक्ति र समयको दुरुपयोग गरिनु हो ।

अतयव निवेदकको हक भोगको जग्गामा अतिक्रमण हुने आशंकाको अवस्था मात्र स्थापित हुन नसकेको समेत महसूस गरी प्रस्तुत निवेदन खारेज हुने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत जनकपुरबाट मिति २०६८।१२।७ मा भएको आदेश मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ । दायरी लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार गरी बुझाई दिनु ।

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत : लोकनाथ पराजुली

कम्प्युटर टाईप गर्ने : विदुषी रायमाझी

इति संवत् २०७० साल फाल्गुण १९ गते रोज २ शुभम्